

Spis treści

Eugeniusz Czaplejewicz, <i>Słowo wstępne</i>	7
Oznaczenia cytatów	9
Poetyka i wyobrażenia	
Krystyna Ruta–Rutkowska, <i>Poetyka dysonansu w dramatach Herberta</i>	13
Jan Potkański, <i>Rola przerzutni w wierszach Zbigniewa Herberta</i>	25
Witold Sadowski, <i>Herbert a Leonadro, Ghirlandaio, Kandinski</i> (o wersyfikacji graficznej)	35
Olga Wójcik, <i>Motyw lustra w poezji Herberta (na podstawie tomu „Hermes, pies i gwiazda”)</i>	53
Wojciech Ligęza, <i>Herbert a muzyka</i>	61
Biografia i konteksty	
Andrzej Zieliński, <i>Sława Herberta u Włochów</i>	83
Andrzej Bazilewski, <i>Zabołocki — Herbert: wspólnota światów niezależnych</i>	101
Andrzej Zieniewicz, <i>Poetyka odejścia. Wobec przygodności</i>	109
Liturgia i wartości	
Maciej Nowak, <i>Liturgia w poezji Herberta</i>	129
Janusz Pawlak, <i>Herbert a Elzenberg. Kultura i cierpienie w aspekcie aksjologicznym</i>	143
Joanna Ślósarska, <i>Logos Heraklita i logos Jana w poezji Zbigniewa Herberta</i>	153
Jan Bigaj, <i>Za przestaniem Herberta nie pójdę</i>	165
Indeks utworów Zbigniewa Herberta	173
Indeks osób	176

Słowo wstępne

Zbigniew Herbert (1924–1998) jest fenomenem poetyckim i kulturowym zaiste w naszej współczesności niezwykłym. Jego poezja od początku budziła osobliwy rezonans swoją niepowtarzalną dykcją, wywołującą wibrację estetyczną, intelektualną i moralną zarówno w kraju (gdzie popyt na tego rodzaju poezję był ogromny, ale i konkurencja nadzwyczajna), jak i, o dziwo, na Zachodzie, gdzie akurat poezja została zmarginalizowana niemal doszczętnie (więc ani o popycie, ani o konkurencji nie mogło być mowy). Jednakże i tu, i tam stał się Herbert jeszcze za życia mitem poety. A działo się to w czasach, które swoją energię mitotwórczą kierują w zupełnie inne rejony — raczej odległe od poezji. Obcując przeto z jego twórczością, obcujemy w gruncie rzeczy nie tyle z samą poezją, ile z mitem poety i mitem tym się delektujemy, podporządkowując mu interpretację poezji. Albowiem mit ma to do siebie, że nie tylko sugeruje, ale wręcz narzuca posłuszeństwo interpretacyjne, dążąc do jedności nawet tam, gdzie o żadnej jedności czy jednorodności nie może być mowy. Dlatego zapewne ukazuje się ostatnio mnóstwo książek o Herbercie, w których poezja i mit poety są nie do oddzielenia. Urok mitu jest, jak wiadomo, zniewalający, a tym bardziej jego władza. Ale nawet mity podlegają w końcu badaniom. Zbliża się nieuchronnie pora, by zapytać: do jakiego właściwie stopnia mit znajduje potwierdzenie w utworach poety?, co one naprawdę zawierają?, czym się odznaczają poza zasłoną mitu? Bez tych pytań trudno mówić o badaniach nad dziełem poety. A wielkość autentyczna poety i jego dzieła nie pozwalają dłużej odkładać działań badawczych *ad calendas graecas*.

Prezentowana książka przynosi jedynie wstępną próbę rozpoznania tej złożonej i zagmatwanej sytuacji. Powstała ona dzięki konferencji „Herbert i konteksty”, która odbyła się w dniach 25–27 października 1999 r. w Śródborowie, łącznie z konferencją organizowaną przez Edwarda Kasperskiego „Formy poezji i formy myśli: paradoks, aforyzm, sentencja”. Obie konferencje dostarczyły istotnych inspiracji wynikających z tego, że były konfrontacją interdyscyplinarną

różnych punktów widzenia, różnych orientacji badawczych i pokoleniowych. Z uwagi na wybór kierunku penetracji badawczej książka koncentruje się po-
znanawczo na tym, co można nazwać poetyką aksjologiczną, która wydaje się
ważnym kluczem do twórczości Zbigniewa Herberta. Pewną osobliwością książ-
ki jest obecność w niej tekstów poświęconych wersyfikacji poety.

Eugeniusz Czaplejewicz